

MEŽA UN SAISTĪTO NOZARU ATTĪSTĪBAS PAMATNOSTĀDNES 2014.-2020.GADAM

Arvīds Ozols
ZM Meža departaments
2015.gada 1.aprīlis.

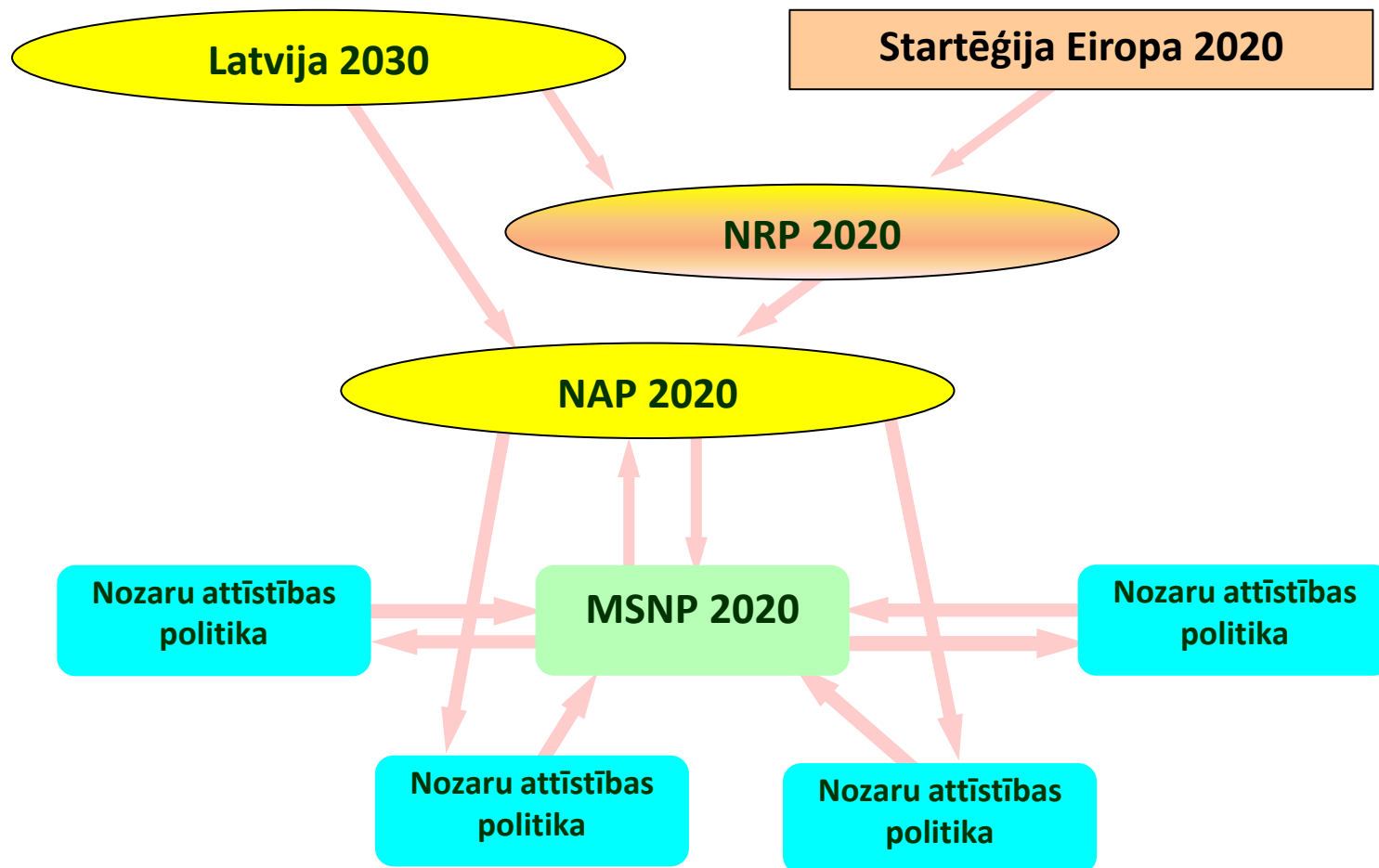
Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādnes (MSNP 2020)

Kopš MKP sēdes 5.decembrī:

- MSNP 2020 un MSNP 2020 Vides pārskata projektu sabiedriskā apspriešana 8.decembris – 23.janvāris
- Sabiedriskā apspriešanas sanāksme 9.janvāris
- Saņemti iebildumi, komentāri, priekšlikumi, jautājumi, kritika....
- Precizēts Vides pārskats
- Precizēts MSNP 2020 projekts

Latvijas un Eiropas Savienības attīstības plānošanas dokumentu ietvars

Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020.

➤ MSNP 2020 ieguldījums NAP 2020 mērķu asniegšanā:

mērķis ilgtspējīga Latvijas ekonomikas izaugsme ar pieaugošu valsts konkurētspēju starptautiskajos tirgos

apstrādes rūpniecības ieguldījuma daļa ikp (%)	20
preču un pakalpojumu eksports (% no ikp)	70
produktivitāte apstrādes rūpniecībā (pievienotā vērtība 2000. gada salīdzināmās cenās EUR uz 1 nodarbināto)	15700
dabas resursu izmantošanas produktivitāte (eur uz vienu resursu tonnu)	600

mērķis nodrošināt tautas saimniecībai nepieciešamo energoresursu ilgtspējīgu izmantošanu,

no atjaunojamiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvars kopējā bruto enerģijas galapatēriņā	40
enerģijas patēriņš iekšzemes kopprodukta radīšanai (kg naftas ekvivalenta uz 1000 eur no ikp)	280
energoatkarība — neto energoresursu imports/bruto iekšzemes enerģijas patēriņš plus bunkurēšana (%)	44,1
tautsaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitāte (t co2 ekvivalenta/ uz 1000 lvi no IKP)	1,13

mērķis 1 saglabāt dabas kapitālu kā bāzi ilgtspējīgai ekonomiskajai izaugsmei un sekmēt tā ilgtspējīgu izmantošanu, mazinot dabas un cilvēka darbības radītos riskus vides kvalitātei

mežainums, % (2030. gadā =55%)	52,7
--------------------------------	------

MSNP2020 vispārējie principi

- Mežs un meža zeme ir Latvijas nacionālā bagātība, kura apsaimniekojama, un vairojama, lai līdzsvarotu sabiedrības ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās vajadzības un nodrošinātu attīstības iespējas, savukārt, valsts meža īpašums ir valsts kapitāls un garants šo vajadzību realizācijai;
- Valstiska meža izmantošanas principu regulēšana, lai stabilizētu koksnes resursu ilgtspējīgu pieejamību, radot prognozējamu vidi mežsaimniecības produkcijas pārstrādes attīstībai
- nosakot saimnieciskās darbības papildus ierobežojumus sabiedrībai pieejamo meža ekosistēmas pakalpojumu nodrošināšanai, meža īpašniekam ir tiesības uz neiegūto ienākumu kompensāciju;
- tiek veicināta tirgus ekonomikas un brīvās konkurences attīstība meža nozarē, veidojot atbilstošu tiesību aktu sistēmu un samazinot valsts iejaukšanos saimnieciskajā darbībā;
- tiek veicināta valsts un privātā partnerība meža nozarē;
- meža nozares attīstības plānošana kopējā Latvijas tautsaimniecības kontekstā ietver ar mežu un meža produktiem saistīto nozaru intereses un iespējas, veicina reģionu līdzsvarotu attīstību;
- Plānojot nozaru attīstību, tiek ņemti vērā Meža nozares attīstības mērķi.

Meža apsaimniekošanu ietekmējošie faktori

- Mežs kļūst pieaugoši nozīmīgs urbanizētās sabiedrības labklājības un veselības veidošanā, kā ainavas, rekreācijas un kultūrvēsturiskā mantojuma elements
- Palielinās nekomerciāliem mērķiem izmantotās mežu platību īpatsvars
- Pieaug meža nozares sociālā loma lauku attīstībā, jo samazinās nodarbinātība lauksaimniecībā
- Klimata pārmaiņas un Latvijas saistības klimata pārmaiņu mazināšanā, kas ietekmēs meža apsaimniekošanu un meža nozares politiku
- Pieaug meža, kā koksnes un šķiedras ieguves avota loma pārstrādes rūpniecībā un enerģētikā
- Pieaug zemes izmantošanas konkurence

Meža un saistīto nozaru attīstības mērķi

1. Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta
2. Latvijas meža nozares produkcija ir konkurētspējīga ar augstu pievienoto vērtību un atbilst klienta vajadzībām
3. Meža un saistīto nozaru attīstībai atbilstošs izglītības un zinātniskais potenciāls un cilvēkresursu prasmju līmenis

Problēmas, kas kavē 1. mērķa sasniegšanu (1)

- **meža un meža zemes efektīva apsaimniekošana ir ierobežota, mežsaimniecības potenciāls Latvijā netiek izmantots pilnā apjomā:**
  - mežsaimnieciskie darbi privātos mežos netiek veikti savlaicīgi un labā kvalitātē
  - nepietiekams meža ceļu tīkla blīvums
  - meža meliorācijas sistēma ir nolietojusies un netiek renovēta un rekonstruēta vajadzīgajā apjomā
  - latvijas zinātnes potenciāls mežsaimniecības efektivitātes paaugstināšanā un zināšanu pārnesēi visā meža apsaimniekošanas ciklā (īpaši privātos mežos) šobrīd netiek pilnā apjomā izmantots
  - nav izveidota sistemātiska meža bioloģiskās daudzveidības monitoringa sistēma, lai iegūtu un uzturētu zinātniski pamatotu informāciju par bioloģisko daudzveidību produktīvi apsaimniekotā mežā
  - nav pietiekams finansējums nacionālā meža monitoringa programmai
  - mazu un vidēju meža īpašumu apsaimniekošanas efektivitāte ir ierobežota
  - meža īpašniekiem publiskie pakalpojumi nav pieejami izmantojot mūsdienu it iespējas

Problēmas, kas kavē 1. mērķa sasniegšanu (2)

➤ *sagaidāms risku pieaugums meža apsaimniekošanā un papildus ieguldījumu nepieciešamība to mazināšanā:*

- nepieciešams attīstīt meža ugunsnovērošanas sistēmu, uzlabojot un rekonstruējot esošo uguns novērošanas torņus un aprīkojot tos ar attālinātās novērošanas iekārtām
- meža mašīnas ir novecojušas, jo netiek savlaicīgi investēts to atjaunošanā
- meža kaitēkļu un slimību dinamikas novērtējums (monitorings)
- medījamo dzīvnieku uzskaitē un skaita regulācija populācijās
- ES vienotas sistēmas nodrošināšana koksnes laišanai Latvijas tirgū

Problēmas, kas kavē 2.mērķa sasniegšanu

- ***apdraudēta meža nozares konkurētspējas un jaunu koksnes produktu un uzņēmumu attīstība:***
  - kvalificēta darbaspēka ierobežotā pieejamība, elektroenerģijas piegādes izmaksas un cena, ražošanai nepieciešamās infrastruktūra reģionos un citi faktori, kas salīdzinot ar konkurentvalstīm ir nelabvēlīgākā stāvoklī, liedz strauji veikt investīcijas tālākapstrādes produktu ražošanā
  - lai arī ikgadu samazinās, tomēr vēl pastāv negodīga konkurence darbaspēka un pakalpojumu tirgū
  - nepietiekama motivācija uzņēmējdarbībai lauku teritorijās, tostarp darba ražīguma un koksnes tālākapstrādes attīstībai
  - joprojām nepietiekami attīstīta vietējā pārstrāde t.s. papīrmalkas sortimentiem
  - nepietiekams koksnes produktu, izņemot kurināmā, patēriņš vietējā tirgū mazina biznesa uzsākšanas un izaugsmes iespējas mazajiem, vietējā kapitāla uzņēmumiem
  - iespējama nesabalansētība starp produktivitātes kāpināšanu un prognozējamo algu pieaugumu, kas īpaši var skart MVU
  - uzņēmumos netiek pietiekami izmantotas jaunākās tehnoloģijas un zināšanas;

Problēmas, kas kavē 3. mērķa sasniegšanu

- *Izglītības un zinātnes potenciāls, cilvēkresursu prasmes un sabiedrības izpratne nav pietiekamas meža nozarē nosprausto mērķu sasniegšanai:*
  - pētījumi pilnībā nenodrošina meža nozares attīstības prioritātes
  - nepietiekama zināšanu un tehnoloģiju pārnese, ierobežota pētniecības un testēšanas infrastruktūra
  - nozares attīstības vajadzībām daļēji atbilstošas apmācību programmas un infrastruktūra profesionālās izglītības, augstākās izglītības un kvalifikācijas uzlabošanas sistēmā
  - nepietiekama starptautiskās pieredzes apguve jaunajiem speciālistiem
  - nepietiekama sabiedrības izpratne par koksnes kā atjaunojama resursa izmantošanas priekšrocībām
  - nepietiekama zināšanu pārnese un informācija meža īpašniekiem

Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta

1.1. Meža un meža zemes efektīva un ilgtspējīga apsaimniekošana (1)

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Pasākums/rezultāts
Atbalstīt zemes rentablu izmantošanu un meža apsaimniekošanu, nodrošinot meža resursu pieejamību tagad un nākamajām paaudzēm	Ieguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai, 30000ha Meža meliorācijas sistēmu renovācija, 5400 km
Atbalstīt meža īpašnieku kooperāciju	Ražotāju grupu un organizāciju izveide, kooperatīvi apsaimnieko ~200000 ha Meža un meža zemes platība nesamazinās
Saglabāt un uzlabot meža ilgtermiņa ieguldījumu globālajā oglekļa apritē	Kopējais ikgadējais koksnes pieaugums nesamazinās Neizmantotā LIZ Ieaudzētas mežaudzes, 6000ha
Uzturēt aktuālu informāciju par meža resursiem un zemes izmantošanu	Īstenota Nacionālā meža monitoringa programma Meža valsts reģistrā uzturēta informācija par inventarizēto mežu un meža zemi

Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta

1.1. Meža un meža zemes efektīva un ilgtspējīga apsaimniekošana (2)

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Pasākums/rezultāts
Iegūt un uzturēt zinātniski pamatotu informāciju par bioloģisko daudzveidību	Izveidota meža bioloģiskās daudzveidības monitoringa sistēma
Uzturēt bioloģisko daudzveidību mežā	Atbalstīta mistrotu mežaudžu ieaudzēšana, 3000 ha
	Meža apsaimniekošanā saudzēti un saglabāti bioloģiski nozīmīgi meža struktūras elementi,
	Valsts budžets maksājumi par saimnieciskās darbības ierobežojumiem (VARAM)
	Atbalsts NATURA 2000 meža teritoriju uzturēšanai, 50000 ha (LAP)
Paaugstināt publiski pieejamo pakalpojumu kvalitāti meža īpašniekiem	Meža īpašniekiem pieejami attālināti VMD pakalpojumi 6

Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta

1.1. Meža un meža zemes efektīva un ilgtspējīga apsaimniekošana (3)

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Pasākums/rezultāts
Nodrošināt stabilu un prognozējamu koksnes resursu pieejamību koksnes produktu ražošanai	Mežaudžu platības ar saimnieciskās darbības aprobežojumiem nepalielinās (408000 ha) Noteikts maksimālais koku ciršanas apjoms galvenajā cirtē valsts mežos nākamajai piegādei vismaz gadu iepriekš
Kontrolēt mežu apsaimniekošanas atbilstību normatīvo aktu prasībām	Apvidū pārbaudīto objektu skaits nesamazinās
Pilnveidot normatīvo vidi, lai veicinātu pašvaldību iesaistīšanos meža īpašnieku kooperatīvu darbībā	Pašvaldības iesaistītas mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvajās sabiedrībās

Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga un starptautiski atzīta

1.2. Meža apsaimniekošanas risku mazināšana

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvīrtā mērķa sasniegšanai	Pasākums/rezultāts
Nepieļaut nelikumīgas izcelsmes koksnes esamību Latvijas tirgū	Koksnes produkti Latvijas tirgū atbilst ES Koksnes regulas prasībām
Veikt preventīvus pasākumus mežsaimniecības ieguldījumu risku mazināšanai (kaitēkļi, slimības)	Tiek īstenots Meža kaitēkļu un slimību zinātniskais monitorings
Nodrošināt meža ugunsdrošības uzraudzību un meža ugunsdzēsības kapacitāti	Nodrošināta atbilstoša VMD ugunsgrēka atklāšanas un dzēšanas kapacitāte Rekonstruēti un uzbūvēti ugunsnovērošanas torņi Tehniskais nodrošinājums datu ievākšanai par meža ugunsgrēku koordinātēm, platību un konfigurāciju, Attālinātas novērošanas sistēmas izveide
Atbalstīt meža atjaunošanu pēc dabas katastrofām	Atjaunotas mežaudžu platības
Koordinēt medību saimniecību	Medījamo dzīvnieku nodarīto postījumu apmērs nepalielinās

Latvijas meža nozares produkcija ir konkurētspējīga ar augstu pievienoto vērtību un atbilst klienta vajadzībām

2.1. Meža nozares konkurētspējas attīstība (1)

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Pasākums/rezultāts
Veicināt un atbalstīt meža nozares apstrādātas koksnes produkcijas eksportu	<p>Meža nozares apstrādātas produkcijas eksports (salīdzināmās cenās) pret iepriekšējo gadu pieaudzis par 5 %</p> <p>Īstenoti meža nozares eksporta veicināšanas pasākumi (izstādes, tirdzniecības misijas..)</p>
Atbalstīt godīgu konkurenci darbaspēka tirgū	<p>Valstij piederošo meža apsaimniekotāju (LVM, MPS, ...) izveidota sistēma, lai novērstu koksnes produktu pārdošanu uzņēmumiem ar nepamatotu zemu vidējo darba algu</p>
	<p>Valstij piederošo meža apsaimniekotāju (LVM, MPS, ...) izveidotas sistēmas normatīvās vides ietvaros, lai novērstu mežsaimniecisko pakalpojumu iepirkšanu no uzņēmumiem ar nepamatotu zemu vidējo darba algu un pakalpojuma cenu</p>

Latvijas meža nozares produkcija ir konkurētspējīga ar augstu pievienoto vērtību un atbilst klienta vajadzībām

2.1. Meža nozares konkurētspējas attīstība (2)

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Pasākums/rezultāts
Atbalstīt investīcijas darba vietu izveidošanai lauku teritorijās koksnes tālākapstrādes produktu ražošanā, kurā rada augstu pievienoto vērtību	Atbalstīti mazie un vidējie uzņēmumi, (atbalsta kritērijs: saražotā produkcija >25 000 €/gadā) vienam darbiniekam)
Palielināt darba ražīgumu, pārejot uz jaunākās paaudzes tehnoloģijām un iekārtām	Atbalstīti uzņēmumi, kuros veikta tehnoloģiju vai informācijas sistēmu uzlabošana vai nomaiņa
Veicināt koksnes produktu patēriņu vietējā tirgū, piem., būvniecībā (t.sk. valsts un pašvaldību pasūtījumos par prioritāru noteikt vietējo koku sugu produktu izmantošanu)	Valsts un pašvaldību pasūtījumos izmantoti koksnes materiāli Atbalstīti rūpniecības uzņēmumi, kuri ieviesuši koksnes kurināmo vai aizstājuši fosilo kurināmo ar koksnes kurināmo

Latvijas meža nozares produkcija ir konkurētspējīga ar augstu pievienoto vērtību un atbilst klienta vajadzībām

2.2. Jaunu koksnes produktu un uzņēmumu attīstība

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Pasākums/rezultāts
Atbalstīt pirmreizējās investīcijas koksnes biomasas un kokapstrādes blakusproduktu pārstrādei	Investīcijas ražošanas tehnoloģijās Apaļo kokmateriālu un kokapstrādes blakusproduktu (skaidas, šķeldas) eksports samazinājies par 50%
Atbalstīt ārvalstu kompetenču un tehnoloģiju pārnesi meža nozares uzņēmumu attīstībai	Uzņēmumi veikuši kompetenču un tehnoloģiju pārnesi
Zināšanu pārnese uzņēmumiem, kas strādā ķīmijas, farmācijas un kosmētikas biznesā par meža koksnes un nekoksnes vērtībām	Realizētas konsultācijas un semināri

Meža nozares attīstībai atbilstošs izglītības un zinātniskais potenciāls un cilvēkresursu prasmju līmenis

3.1. Meža nozares zinātnes attīstība

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Pasākums/rezultāts
Koncentrēt pētījumus Latvijas meža nozares attīstībai prioritāros virzienos atbilstoši viedās specializācijas stratēģijai	Realizēti lietišķie pētījumu projekti Meža attīstības fonda finansēti pētījumu projekti Publicētas publikācijas (tajā skaitā citējamās datu bāzēs) Sagatavoti zinātņu doktori un maģistri
Nodrošināt valsts meža platību pieejamību meža zinātniskās izpētes un izglītības attīstībai	Ierīkoti pētniecības un demonstrējumu objekti
Veicināt zināšanu un tehnoloģiju pārnesi meža nozarē, t.sk. ražošanas blakusproduktu (skaidu, šķeldas, mizas u.c.) ekonomiski pamatotā izmantošanā	Komerscābiedrību un zinātnisko institūtu kopā izveidoti eksperimentāli pilotiecirkņi un ražotnes Komercializēti produktu un tehnoloģijas Realizēti patenti un licences
Atbalstīt mežsaimniecības, kokapstrādes, koksnes ķīmijas un mēbeļrūpniecības pētniecības un testēšanas infrastruktūras attīstību	Akreditētas laboratorijas testēšanas metodes, kuras izmanto Latvijas rūpniecības uzņēmumi Attīstīta pētniecības infrastruktūra
Veicināt zināšanu pārnesi, zināšanu apmaiņu un sadarbību ar ārvalstu R&D centriem meža nozares prioritārajos pētījumu virzienos	Dalība starptautiskās pētniecības programmās, tajā skaitā Apvārsnis 2020 Sadarbība ar ārvalstu zinātniskajiem institūtiem

Meža nozares attīstībai atbilstošs izglītības un zinātniskais potenciāls un cilvēkresursu prasmju līmenis

3.2. Meža nozares izglītības attīstība

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvairzītā mērķa sasniegšanai	Pasākums/rezultāts
Atbalstīt meža nozares vajadzībām atbilstošu apmācību programmu un infrastruktūras izveidi vidējās profesionālās izglītības sistēmā	Apmācīti meža nozares vajadzībām atbilstoši speciālisti (mežsaimniecisko darbu veicēji, mašīnu operatori, kokvedēju vadītāji, elektronīķi-tehniķi, ražošanas operatori)
Atbalstīt meža nozares vajadzībām atbilstošu augstākās izglītības kvalitāti, studiju programmu un infrastruktūras pilnveidi	Augstākās izglītības iestādēs (LLU) pilnveidotas studiju programmas
	Akadēmiskais personāls un studenti iesaistās ārzemju augstskolu, t.sk. Erasmus programmā
	Piesaistīti ārvalstu studenti
Atbalstīt meža nozarē nodarbināto kompetenču un produktivitātes paaugstināšanu	Kvalifikācijas un produktivitātes celšanas apmācības programmas
Atbalstīt jauno speciālistu starptautiskās pieredzes apgūšanu starptautiskās organizācijās	Starptautiskajās organizācijās apmācīti speciālisti (trainee)

Meža nozares attīstībai atbilstošs izglītības un zinātniskais potenciāls un cilvēkresursu prasmju līmenis

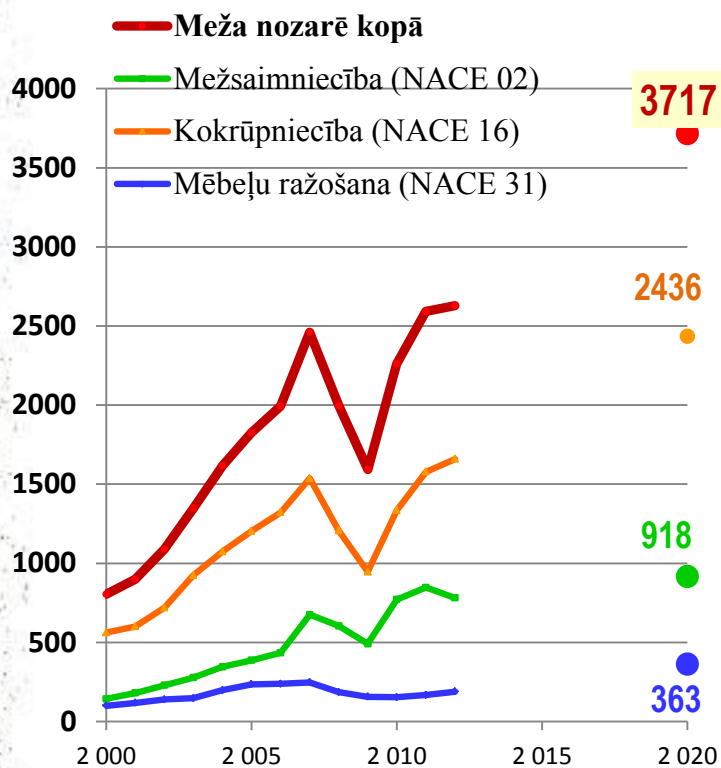
3.3. Sabiedrības un meža īpašnieku informēšana un izglītošana

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Pasākums/rezultāts
Uzlabot sabiedrības izpratni par koksnes kā atjaunojama resursa priekšrocībām un meža nozares ieguldījumu tautsaimniecībā un sociālajā jomā	Realizēti sabiedrības izglītošanas pasākumi
Nodrošināt zināšanu pārnesi un informācijas apmaiņu meža īpašniekiem	Realizēti izglītojoši un pieredzes apmaiņas pasākumi meža īpašniekiem
Paaugstināt meža īpašnieku informētību par sev piederošā meža stāvokli un veicamajiem mežsaimnieciskajiem pasākumiem	Meža īpašniekiem sniegtas konsultācijas Sagatavotie un izdoti metodiskie materiāli, rokasgrāmatas, IT atbalsta instrumenti
Paaugstināt meža īpašnieku, mednieku un sabiedrības informētību par medību saimniecību	Medību saimniecības attīstības fonda finansēti projekti
Veicināt pašvaldību kompetenču un izpratnes attīstību saskarsmes jautājumos starp meža nozari un pašvaldību	Mācību programmas un informatīvie pasākumi

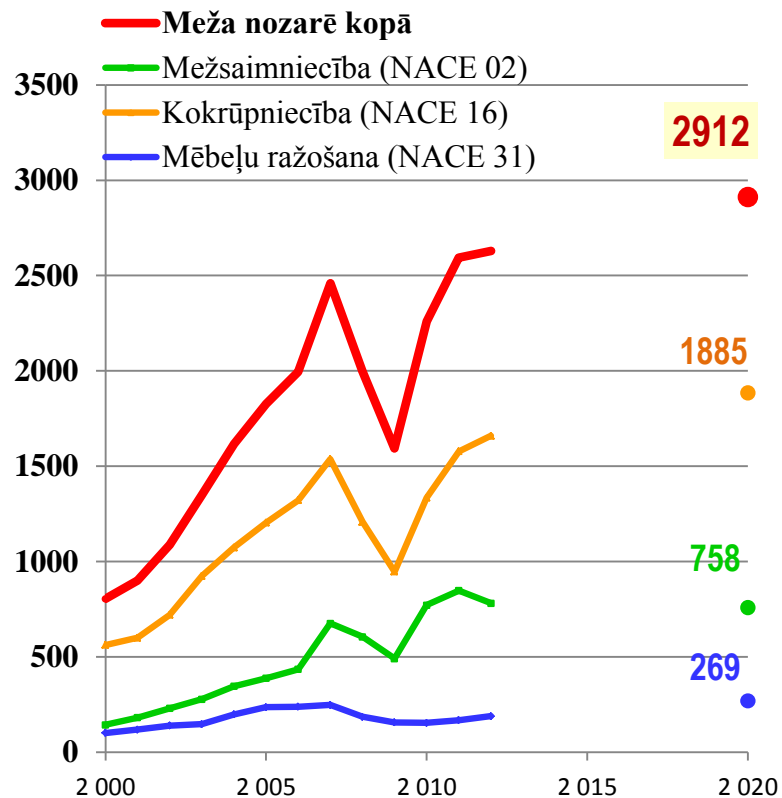
Meža nozares attīstības scenāriji

Optimistiskais

Pesimistiskais

Pamatnostādņu finansējums

- ELFLA (Lauku attīstības programma)
- Struktūrfondi (ERAF, SF)
- Valsts budžets (Likumā noteikto funkciju īstenošanai)
- Privātais finansējums (Attīstības līdzfinansējums, investīcijas tehnoloģiju attīstībā)

Turpmākās rīcības plānojums

- MSNP 2020 projekts iesniegts VSS 8.aprīlis
- MSNP 2020 projekts starpministriju saskaņošana ~1.maijs
- Saņemts VPVB atzinums par Vides pārskatu ~1.maijs
- MSNP2020 projekts iesniegts MK maija sākums

Paldies
par uzmanību!

